

Fundació Alcía, Sant Benet de Bages

PASSEJANT PER ... / JOSEPA BLANCH

Sant Benet de Bages i Montserrat

Les roques retallades de la serralada justifiquen el nom (Mont Serrat), d'un dels espais naturals més importants i emblemàtics del nostre petit país

Prop del riu Llobregat i enmig d'una vall, s'alça el preciós complex del Monestir de Sant Benet de Bages, batejat actualment com a Món Sant Benet.

Després d'un hivern de pluja i neu i un començament de primavera amb força aigua, ara, quan el sol ja escalfa, els camps puntegen de verd. Venint de terra endins, els sembrats cada vegada són més alts, els blats fan més d'un pam i, arreu, ja broten els arbres i les fulles que, en altre temps seques i fosques, ara, agràides de la saó, es tornen verd viu i poncellen les flors que aviat oferiran.

Tenim hores concertades per visitar-ho tot. Comencem per la Fundació Alcía, acrònim de alimentació i ciència, espai creat per investigar i desenvolupar tot el que està referit a l'alimentació. Cuiners de renom, metges importants, biòlegs avançats, algun il·luminat i altres persones lligades a aquest món intenten que tots plegats ens alimentem millor fent servir tot el que ens dona la natura, sense espatllar res, ni la nostra salut ni el nostre entorn. Experimentem amb una xerrada pràctica, "El sentit dels sentits". Ens proporcionen una capseta amb diferents productes, per poder copsar com els sentits són tots importants a l'hora de gaudir d'un bon àpat. Ens ho passem d'allò més bé, fem preguntes, toquem textures, tastem sabors, endevinem olors... Sonen paraules grandiloqüents i sovint escarnides pels profans, com esferificació, deconstrucció, liofilització... Ens demostren com aquests i altres processos semblants poden ser de gran utilitat per a la qualitat de vida de malalts, astronautes, soldats, alpinistes... Ens fem conscients del fet diferencial que té la cuina per als humans.

El monestir, alçat el segle X pel Noble Sala, per ser-hi enterrat ell i tots els nobles de la contrada, és una peça única i molt valuosa del romànic català. A partir del segle XII, els monjos benedictins s'hi instal·len i en continuen la construcció. Així, hi trobem mostres de canvi d'estil arquitectònic. Al celler, els arcs de mig punt són de clar influx gòtic. Un retaule barroc és l'exemple del pas del temps i de l'evolució de les tendències. Durant anys, els monjos de la veïna comunitat, també benedictina, del Monestir de Montserrat venien a Sant Benet a acabar la seva vida activa i reposar-hi per sempre. És, a partir de la desamortització de Mendizábal, quan aquest recinte queda deshabitada i en comença la seva decadència.

A les darreries del segle XIX i a principis del segle XX, la indústria tèxtil estava en ple desenvolupament. Molts industrials d'aquest ram, per evitar els conflictes socials que es covaven a les grans ciutats i per aprofitar la riquesa i l'estalvi que donava la proximitat a l'aigua, van construir les seves fàbriques ran dels rius. Així, la família Casas va arribar a la comarca del Bages i, enmig de camps i d'horts, va muntar la seva explotació fabril, molt a prop d'un monestir abandonat i en runes, i al costat del riu Llobregat. Més endavant, van comprar el que quedava d'aquest monestir i en van fer la seva residència d'estiu. Una acurada remodelació, seguint les pautes del modernisme, va donar un resultat esplèndid. Estances acolorides, finestres emplomades, grans quadres, mobiliari sumptuós, col·leccions d'arts decoratives, jardins romàntics, reflectien perfectament el luxe i l'abundància dels començaments del 1900.

A partir de l'any 2000, és una entitat de crèdit qui compra, als familiars del pintor Ramon Casas, tot aquest patrimoni, molt malmès pel pas del temps, i el restaura i conserva per la importància que té com a llegat històric i artístic.

Aquesta acurada remodelació permet de fer un recorregut vivencial que, gràcies a les noves tecnologies, fa reviure tant la vida monacal, des del segle XII, com la vida burgesa d'una família barcelonina.

Visitem l'església, on ens mostren una litúrgia en tres dimensions que ens fa dubtar si el capellà, l'ara, els mantells i els missals són reals. Tot, acompanyat de cant gregorià, música antiga i poca llum, crea una atmosfera de recolliment i misticisme. En el claustre, sempre espai suggeridor, on eren enterrats els nobles d'èpoques passades, a canvi de donacions econòmiques a la comunitat monacal, veiem que la sepultura dels Calders no té làpida. La família Casas va trobar més escaient de treure-la per fer-ne un element ornamental en un altre lloc. També el retaule barroc de la capella va servir per fer els mobles de les habitacions de la quitxalla. Capçals de llit i calaixeres tenen trosos de retaule, plens d'angelets rococó, grassons i daurats, i floritures i imatges que devien causar malsons als més petits. A les estances del sobreclaustre és on es desenvolupava la vida dels Casas. Una preciosa terrassa porxada, on hi havia les velles cel·les, revestida amb rajoles de colors, ens permet d'intuir com eren els moments de lleure i de recer dels antics estiuiejants.

Monestir de Sant Benet de Bages

Amb curtes projeccions, en blanc i negre, com si fossin de l'època, s'explica el dia a dia d'aquesta família. Les minyones exposen des del seu punt de vista tot el protocol que s'havia de seguir i com els senyors es comportaven envers elles. El propi Ramon Casas ens parla de política, reunit amb uns quants amics a l'hora del te. La dona d'en Casas, la lotera, ens fa confiança de la vida de pecat que va portar amb el pintor, vivint molts anys amistançada, i com l'entorn més proper al seu amant i tota la societat ho criticaven.

Aquí, l'artista hi tenia el seu estudi i encara s'hi exposen uns quants llenços originals. També, obres de Ramon Casas projectades a dins de marcs buits, un mirall de peu on es mostra el procés de creació d'una pintura, habitacions amb ric mobiliari, sales amb precioses caixes de núvia, grans llars de foc inservibles ricament decorades, tot aquest deversall de riquesa i art ens fa pensar en un temps ja passat i on les diferències socials eren molt marcades.

Continuem el nostre dia de lleure i, solcant les petjades dels monjos que anaven i venien de la veïna comunitat de Montserrat, arribem fins al Monestir, enclavat al bell mig de la muntanya. Les roques retallades que conformen la serralada justifiquen el nom, Mont Serrat, que és un dels espais naturals més importants i emblemàtics del nostre petit país.

A la basílica, la Mare de Déu de Montserrat, la Moreneta, és la protagonista absoluta de l'església i de tot l'entorn. Diàriament, milers de pelegrins s'acosten al seu cambril per fer mil precis i ofrenes. Val molt la pena esperar l'hora que l'escolania canta, a la seva Verge, el Virolai i la Salve.

Símbol de Catalunya i el seu poble, des de la seva fundació el segle XI per l'Abat Oliba, aquesta comunitat benedictina ha estat un puntal religiós i sobretot cultural per als catalans. D'ideologia oberta, seguint les regles de Sant Benet i amb la

cultura com a estendard, les seves actuacions han semblat ambigües en alguns moments, sobretot, pel fet de ser més difoses, durant el segle XX. Els monjos de Montserrat han sabut nedar en totes les aigües, tota vegada que, sent un orde pertanyent a l'església catòlica, han hagut de suportar les contradiccions dels dictats de la política del moment i del catolicisme més ranci, que els enfrontaven al seu pensament més lliure i als ideals catalanistes.

Caminar per aquestes contrades seguint els traçats cap a Sant Joan, Sant Geroni o Sant Miquel és molt agradable. Les vistes, fins al Mediterrani i als Pirineus, són espectaculars. A cada tram de la ruta, les roques erosionades i arrodonides pel pas del temps sorprenen amb noves formes, que emmarquen perfectament la llunyania. Sembla ser que està en tràmit l'arranjament de tots aquests camins i les ermites que els voregen.

Concretament, l'ermita de Sant Joan i els seus voltants ho necessiten amb urgència.

La baixada a la Santa Cova, on es diu que es va trobar la talla de la Verge Negra, és un recorregut més espiritual que no pas paisatgístic. Els creients fan aquest camí, anomenat camí del rosari, passant el rosari i, a mida que la ruta va avançant, va creixent el sentiment religiós. Un funicular, per als curiosos o els que no volen caminar, serveix per fer la visita a la cova sense la preària prèvia.

Al Museu, la col·lecció de pintura catalana és espectacular. Rosiñol, Casas, Nonell, Mir, Vayreda, Togores, Miró, Dalí, Meifrén i tants d'altres són una magnífica mostra de l'art català de les últimes èpoques. També Caravaggio, El Greco, Chagall, Picasso, Monet, Renoir, Degas... són els acompanyants perfectes per fer, d'aquest petit museu, una meravella.

Entrem a la sala dedicada a l'art egipci, i no sabem què estem mirant. Quan ens apropem als vidres de les vitrines i ens hi fixem molt, en lletra gairebé impossible de llegir, de tan petita, i en algun lloc una mica esborrada, ens adonem que hi ha un petit rètol. Caldria refer aquesta informació per fer-ho més comprensible.

A l'espai d'art sacre, la majoria de peces van ser recollides com a souvenir en els llocs sagrats pel monjo Bonaventura Ubach, estudiós de les Sagrades Escripcions, ran dels seus viatges per Terra Santa, a la primera meitat del segle XX. Actualment, agafar records de civilitzacions anteriors, encara que sigui per estudiar i treballar en la recerca de l'antiguitat, està força més mal vist que aleshores.

Fem un tomb per la botiga on es venen productes, tots boníssims, fets allà mateix. Mató, xocolata, tes, coques, mel... se'n fa la boca aigua i decidim que ja és hora d'agafar el cremallera per baixar fins a Monistrol.